

603. LOON, HUUR.

De vergoeding welke iemand ontvangt voor een zekere hoeveelheid werk, door hem ten behoeve van een ander verricht, in 't bijzonder iemand die tot een ander in dienstverhouding staat.

Loon heeft betrekking op de bezoldiging van arbeiders en dienstboden.

Huur gebruikt men alleen ten opzichte van de diensten van dienstboden.

Loon wordt betaald óf naar de tijd, dat gewerkt is, óf naar het geleverde werk. (ZWIERS) Nu ten minste zou ze met haar loon moeder onderstand kunnen bezorgen. (LOVELING)

De meid krijgt 400 fr. huur. Gij hebt hier geen huur getrokken en ons geld voorgeschoten. (LOVELING)

604. LUCHTHARTIG, LICHTZINNIG, LICHTVAARDIG.

Niet geneigd tot ernstig nadenken.

Luchthartig is hij, die zich niet druk maakt over de zaken, de zorgen van zich afwerpt en niet tot ernstig nadenken over zijn handelingen komt.

Lichtzinnig is in bepaald ongunstige zin geen ernst of zorg kennende of tonende en wijst op een volkomen gebrek aan nadenken over de gevolgen zijner daden.

Lichtvaardig is minder ongunstig dan *lichtzinnig*; het wordt gezegd van hem, die onbedachtzaam, onbezonnen is en zich gemakkelijk en zonder overleg tot verkeerdheden laat verleiden.

Hij meende dat het zaak was, zich zeer opgeruimd en luchthartig te veinzen. (v. LENNEP) De luchthartige Fransman.

Van de loop der gebeurtenissen te laten afhangen aan welke zijde men zich zou scharen, was een onverantwoordelijke staatkunde, waarvoor zelfs de lichtzinnigste moest terugdeinzen. (DE BEAUFORD)

De nieuwe graaf was nu die lichtvaardige jongeling niet meer, bewaam om de rust des lands aan zijn nukken op te offeren. (DAVID)

605. MAAR, DOCH, EDOCH, ECHTER, EVENWEL, INTUSSEN, NOCHTANS, NIETTEMIN, TOCH.

Beperkende voegwoorden.

Maar, doch en **edoch** komen op tegen hetgeen in de vorige volzin gezegd is.

Edoch wordt thans bijna alleen in voorgewend deftige stijl gebruikt.

De andere voegwoorden dienen om te verhinderen, dat een verkeerde gevolgtrekking wordt gemaakt uit hetgeen in de vorige zin werd gezegd.

Een rijke en milde bron, maar die gestopt kan worden. (v. D. PALM) De jeugd leeft in de toekomst, maar de grijsheid in het verleden.

Hij is wat trots, doch hem misstaat dat niet. Een kind, dat zeker veel van zich deed verwachten, doch voorsnog niets doen kon. (FRUIN)

Sommige kooplieden toonden zich genegen om hem op hun kantoor toe te laten, edoch onder de onmogelijke voorwaarde, dat hij een ruime tijd als afschrijver zou werken. (CONSCIENCE)

Tegen beide afdwalingen moogt gij wel op uw hoede zijn; ik wil u echter in het bijzonder tegen de laatste waarschuwen. (FRUIN)

Rusland evenwel had zijn onafhankelijkheid behouden. (v. D. PALM) Ik kan evenwel niet zeggen, dat de hoog romaneske begraafplaatsen onzer dagen mij altijd evenzeer aanstaan. (BEETS)

Tegen het doen ener bezending aan een der gewesten was niets in te

brenge; intussen was er in de wijze waarop deze bezending werd voorgesteld iets onregelmatigs.

De commissie twijfelde aan de juistheid der haar voorgelegde vraag; nochtans mag wel opgemerkt worden, dat de ambtenaar, die de vraag aldus stelde, in 't geheel niet alleen staat.

Reeds in de laatste vonk van 't zonnevuur gesmoord en de arbeid niettemin gaat voort.

Hoe gaarne ik kom, toch blijf ik thuis. Al is hij rijk, toch is hij niet gelukkig.

606. MACHT, GEZAG.

Macht is het vermogen om iets te doen en het beschikken over middelen om zijn wil te doen eerbiedigen.

Gezag is eigenlijk de macht en het recht om te bevelen.

Macht kan op enkel geweld gegrond zijn, **gezag** moet steunen op eerbied, ontzag van de andere zijde.

Op het toppunt van zijn macht staan. Steun op de macht van het geld: het geld kan alles. De ouderlijke macht; het ouderlijk gezag.

Napoleon ondervond weldra, dat hij, bij de leden van het Tribunaal, niet dat gezag had, dat hen tot de slaafse uitvoerders van zijn wil had kunnen maken; doch zijn macht was reeds zo groot, dat hij onbeschroomd de door hem zelf ingevoerde grondwet kon verbreken en alzo de hem weerstrevende vergadering opheffen. Met zijn gezag tussenbeide komen.

607. MACHTIGING, VOLMACHT.

Machtiging is eigenlijk verlof om iets voor een ander te doen.

Volmacht is een overeenkomst waarbij iemand aan een ander de macht geeft of de last opdraagt, om een zaak voor de lastgever in diens naam te verrichten.

Die handelt met **machtiging** van een ander verbindt niet de ander, maar zich zelf; die handelt met **volmacht** handelt voor een ander en verbindt die ander.

Hij had machtiging ontvangen om die goederen te verkopen.

Iemand volmacht verlenen om een overeenkomst af te sluiten.

608. MALS, MURW.

Wat gemakkelijk met de tanden vaneen te scheiden is.

Mals is datgene, wat bovendien enigszins sappig is.

Murw duidt inzonderheid op hetgeen zacht of gaar wordt door het te koken of te stoven, en ook op wat zacht gemaakt is door slaan of beuken.

Mals gebraden stukken varkensvlees. Een schone, malse haring. Door dien te een kieken veel malser dan een oude haan vinden.

Als de aardappelen nu nog niet murw zijn, heb ik er geen verstand van. Zet de pataten af, ze zijn murw genoeg. Laat een pond witte suiker in water smelten, en kookt de stukken citroen daar in murw.

609. MATIG, SOBER.

Matig leeft hij, die zijn begeerten en neigingen zodanig in bedwang houdt, dat hij tot geen buitensporigheden vervalt; hij wacht zich voor elke overdaad.

Sober is hij, die met weinig tevreden is en niet gebruikt wat min of meer overbodig is.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS